

Manifest

Kwaliteit van zorg, nu en in de toekomst

**Investeer in kennisinfrastructuur
en wetenschappelijke onderbouwing
van beroepspraktijk verpleegkundigen
en verzorgenden**

Aan:

de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

de minister voor Medische Zorg

de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Utrecht, 23 januari 2018

Excellenties,

Overwegende dat

1. De druk op de zorgpraktijk toeneemt door het groeiend aantal ouderen en chronisch zieken

Het aandeel 65-plussers neemt toe van 16 procent in 2012 naar 24 procent in 2030. Ouderen leven langer en velen krijgen te maken met chronische ziekten en multimorbiditeit. Dit gaat gepaard met beperkingen in hun dagelijks functioneren, verlies van zelfredzaamheid en autonomie.

2. Eigen regie en participatie vraagt om een andere rol van professionals

Er is een nieuwe visie op gezondheid, waarin de eigen regie en het functioneren van mensen centraal staat om met hun aandoening of beperking om te gaan. De focus verschuift naar het bevorderen van gezondheid en gezond gedrag.

3. Verpleegkundigen en verzorgenden het hart vormen van de zorg

In Nederland werken ruim 300.000 verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en verzorgenden (zestig procent van alle BIG-geregistreerde professionals) in alle sectoren, variërend van justitiële instellingen en verpleeghuizen tot gezinsvervangende tehuizen en de wijkverpleging. Verpleegkundigen en verzorgenden onderscheiden zich bij uitstek door de langdurende relatie die zij aangaan met hun cliënten.

4. Er al schaarste is aan verpleegkundigen en verzorgenden die verder dreigt toe te nemen

Er is een zorgwekkend tekort aan (hoogopgeleide) verpleegkundigen en verzorgenden, met name in de wijkverpleging, verpleeghuiszorg en op specialistische afdelingen in ziekenhuizen. De zorg heeft over een aantal jaar te maken met een tekort van 100.000 tot 125.000 zorgprofessionals als er geen maatregelen worden genomen. Anders en slimmer werken is noodzakelijk.

5. Transformatie van zorg veel vergt van zorgverleners

Er vindt een verschuiving plaats van ziekenhuis naar zorg in de wijk en van instelling naar thuis. De grenzen tussen sectoren vervagen. De transities zijn ingrijpend en veel verschillende professionals zijn daarbij betrokken. Een geïntegreerde interdisciplinaire aanpak in zowel de preventieve als curatieve zorg is noodzakelijk.

6. Er meer hoger opgeleide verpleegkundigen nodig zijn

De toenemende complexiteit vraagt om een professionaliseringsslag. Zeventig tot vijfenzeventig procent van de verpleegkundigen en verzorgenden in de zorg is MBO-opgeleid. Meer hoger opgeleide verpleegkundigen op de werkvloer draagt direct bij aan betere patiëntenuitkomsten.

7. Technologie in de zorg en technologische innovaties nieuwe competenties en vaardigheden vragen

De komst van technologie in de zorg vraagt om nieuwe competenties en vaardigheden van toekomstige en huidige zorgprofessionals. Technologische innovaties die oplossingen bieden voor problemen in de zorg vinden alleen hun weg naar de patiënt als verpleegkundigen en verzorgenden adequaat zijn toegerust om deze innovaties te kunnen toepassen. Om dit te bereiken is adequate ondersteuning noodzakelijk.

8. Duurzame kennisontwikkeling onlosmakelijk verbonden dient te zijn met onderwijs en de beroepspraktijk

De verbinding tussen onderzoek, onderwijs en de beroepspraktijk is nog suboptimaal. Hierdoor wordt er onvoldoende nieuwe kennis ontwikkeld en daarnaast wordt de beschikbare kennis onvoldoende geïmplementeerd in het onderwijs en de dagelijkse praktijk. Academische werkplaatsen, zorginnovatiecentra en leerwerkplekken dragen bij aan een sterkere verbinding tussen onderzoek, onderwijs en praktijk en betere kwaliteit van zorg.

9. Academisering in de verpleging stagneert

Veel vraagstukken aangaande de verpleegkundige zorg zijn niet of onvoldoende onderbouwd door de wetenschap. In Nederland blijft de wetenschappelijke onderbouwing achter. Dit wordt mede verklaard doordat deze grote beroepsgroep (> 300.000 verpleegkundigen en verzorgenden) door slechts tien hoogleraren vertegenwoordigd wordt. Een goede kennisinfrastructuur met voldoende capaciteit ontbreekt.

Roepen wij u op:

Een duurzaam kennisprogramma en kennisinfrastructuur Verpleging & Verzorging in te stellen

Om nu en in de toekomst kwaliteit van zorg te blijven bieden is wetenschappelijke onderbouwing van het handelen van verpleegkundigen en verzorgenden een conditio sine qua non. Kwaliteit van zorg gaat over beroepsinhoudelijke aspecten, context, duurzaamheid en beleid waarbij de relatie tussen verpleegkundigen en patiënten(uitkomsten) een grote rol speelt. Het wetenschappelijk onderzoek dat hierbij past is practice based, het laboratorium is de dagelijkse praktijk van de verpleegkundige en de verzorgende. Een goede vertaling en inbedding van onderzoeksresultaten naar de beroepspraktijk en het onderwijs is een voorwaarde om kwaliteit van zorg te borgen. Om de Nederlandse situatie op het terrein van de kennisontwikkeling en kennistoepassing ten behoeve van het verpleegkundig handelen te optimaliseren is een masterplan gericht op kwantiteit en kwaliteit nodig.

Daarbij valt te denken aan:

- **Bewustzijn creëren bij stakeholders over de waarde en noodzaak van verplegingswetenschappelijk onderzoek in samenhang met de beroepspraktijk en het onderwijs.**
- **Stimuleren van verpleegkundig leiderschap op alle niveaus.**
- **Een door het veld gedragen kennisagenda die het gehele palet aan vraagstukken bedient.**
- **Een door het veld gedragen plan van aanpak voor een goed ingebedde kennisinfrastructuur met voldoende capaciteit.**
- **Duurzame financiering van een kennisprogramma.**

Betrokkenheid van het hele veld

Hiermee roepen wij alle partijen die verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de beroepsuitoefening van verpleegkundigen en verzorgenden op te zorgen voor een duurzaam, samenhangend en omvangrijk kennisprogramma voor verpleegkundigen en verzorgenden. Samenwerking en actieve inzet van alle partijen is gewenst. Gezamenlijk kunnen wij zorgen dat het handelen van verpleegkundigen en verzorgenden een betere wetenschappelijke fundering krijgt, zodat de professional hoge kwaliteit van zorg kan leveren en de patiënt de best mogelijke zorg ontvangt.

Utrecht, 23 januari 2018

Getekend door:

• **Theo van Achterberg**, hoogleraar verplegingswetenschap Katholieke Universiteit Leuven • **Marian Adriaansen**, hoofdredacteur TvZ, lector Innovatie in de Care HAN • **Lieke Alberts**, verpleegkundige, beleidsadviseur kwaliteit Zuyderland • **Rita Arts**, zorgmanager ETZ • **Alice Bakker**, verpleegkundige, 'Zorg in de wijk in de 21 eeuw', ROC van Amsterdam • **Henk Bakker**, voorzitter Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland • **Peter van Barneveld**, voorzitter Raad van Bestuur Spaarnegasthuis • **Nienke Bleijenberg**, verpleegkundige, lector proactieve ouderenzorg Hogeschool Utrecht / UMCU • **Lucie Boonekamp**, directeur programma's Erasmus Centrum voor Zorgbestuur • **Inge Borghuis**, Raad van Bestuur Amstelring • **Belinda van den Bovenkamp**, verpleegkundige, Voorzitter VAR Medisch Spectrum Twente • **Diny de Bresser**, voorzitter Raad van Bestuur Pieter van Foreest • **Aeltsje Brinksma**, verpleegkundig onderzoeker UMC Groningen • **Guy Buck**, voorzitter Raad van Bestuur Aafje • **Hans Butselaar**, voorzitter Raad van Bestuur Centrum voor jeugd en Gezin Rijnmond • **Bianca Buurman**, hoogleraar acute ouderenzorg AMC / HVA • **Marlène Chatrou**, bestuurslid Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen, voorzitter Raad van Bestuur Kempenhaeghe • **Karen Cox**, directeur Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid • **Aly Dassen**, adjunct directeur, Branche Gezondheidszorg Albeda College • **Joyce Deggens**, senior beleidsmedewerker NFU • **Monique van Dijk**, hoogleraar Verplegingswetenschap ErasmusMC • **Anne Eskes**, verpleegkundige, senior onderzoeker chirurgie AMC/UVA • **Roelof Ettema**, senior onderzoeker Hogeschool Utrecht UMCU • **Evelyn Finnema**, Talmalectoraat Wonen, Welzijn en Zorg op hoge leeftijd NHL • **Anneke Francke**, programmaleider NIVEL, hoogleraar V&V in laatste levensfase VUMC • **Betsie van Gaal**, senior onderzoeker Radboudumc • **Tanja Giesen**, verpleegkundige, bestuurslid Verpleegkundig Stafbestuur VieCuri MC • **Maaïke Gilsing-van Gils**, verpleegkundige, Verpleegkundig Stafbestuur Catharina Ziekenhuis • **Ans Grotendorst**, redacteur Onderwijs & Gezondheidszorg • **Thóra Hafsteindottir**, senior onderzoeker UMC Utrecht • **Karin Heijne**, wijkverpleegkundige, voorzitter VAR Cordaan Thuiszorg • **Yvonne Heijnen-Kaales**, manager Cordaan Academie • **Jan Hamers**, hoogleraar ouderenzorg Maastricht University • **Irma Harmelink**, voorzitter Raad van Bestuur Elver • **Marjolein Heemels**, verpleegkundige, voorzitter VAR Zuyderland Medisch Centrum • **Onno Helder**, verpleegkundige, senior onderzoeker ErasmusMC • **Dick Herfst**, voorzitter Raad van Bestuur ZZG Zorggroep • **Hanneke Hillmann**, voorzitter Florence Nightingale Instituut • **Wim Houtjes**, verpleegkundig specialist geestelijke gezondheidszorg /hoofdopleider GGZ-VS • **Anita Huis**, senior onderzoeker Radboudumc • **Getty Huisman**, verpleegkundige, senior onderzoeker Radboudumc • **Erwin Ista**, verpleegkundige, senior onderzoeker Erasmus MC Sophia kinderziekenhuis • **Igor Ivakic**, directeur Nederlands Centrum Jeugdgezondheid • **Ruud Jonkman**, directeur Aafje huizen, thuiszorg en zorghotels • **Jacqueline Joppe**, voorzitter Raad van Bestuur Zorggroep Elde en vice-voorzitter Actiz • **Jan Jukema**, lector verpleegkunde, Saxion • **Heleen Jumelet**, directeur Domein Gezondheid, Sport en Welzijn Hogeschool Inholland • **Monique Kempff**, voorzitter NU'91 • **Sonja Kersten**, directeur Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland • **Bauke Koekoek**, verpleegkundig specialist/ lector psychiatrische zorg HAN • **Sandra Koster-Hogen**, verpleegkundig onderzoeker Medical School Twente • **Bertine E. Lahujs**, lid Raad van Bestuur Radboud universitair medisch centrum • **Pieterbas Lalleman**, verpleegkundige, docent Hogeschool Utrecht & Universiteit Utrecht • **Johan Lambregts**, verpleegkundige n.p./ directeur Bureau Lambregts • **Petra Lankhorst**, regieverpleegkundige, student verplegingswetenschap Deventer ziekenhuis • **Charles Laurey**, bestuurder ZuidZorg • **Dink A. Legemate**, hoogleraar chirurgie en hoofd afdeling Chirurgie, AMC • **Janneke de Man**, verpleegkundige, senior onderzoeker UMC Utrecht • **Berno van Meijel**, hoogleraar GGZ verpleegkunde Inholland, VUMC, Parnassia-groep, GGZVS • **Judith Meijers**, senior onderzoeker University Maastricht / beleidsadviseur Zuyderland • **Hilde Meijs**, directeur Summa Zorg, Summa College • **Britt van Merrienboer**, verpleegkundig specialist oncologie, voorzitter Verpleegkundige staf Jeroen Bosch Ziekenhuis • **Frank Miedema**, decaan en vice-voorzitter Raad van Bestuur UMC Utrecht • **Trijntje ter Morsch Beurskens**, verpleegkundige, voorzitter VAR Deventer Ziekenhuis • **Alke Nijboer**, verpleegkundige, adviseur kwaliteitstandaarden V&VN • **Tom Oostrom**, directeur Nierstichting Catharina van Oostveen, verpleegkundige, senior adviseur wetenschap Spaarnegasthuis • **Caroline Otter**, voorzitter Verpleegkundige Staf, Martini Ziekenhuis • **Job van der Palen**, Klinisch epidemioloog Medical School Twente MST • **Kelly Ovadiah**, verpleegkundige, voorzitter verpleegkundige staf convent Spaarne Gasthuis • **Jeroen Peters**, voorzitter Landelijk Opleidingsoverleg MANP opleidingen • **Jet de Ranitz**, voorzitter College van Bestuur Hogeschool Inholland • **Elsbeth Rispens**, wijkverpleegkundige, ambassadeur / Platform wijkverpleegkundigen Friesland • **Hans Romijn**, voorzitter Raad van Bestuur Academisch Medisch Centrum UVA • **Petri Roodbol**, hoogleraar verplegingswetenschap UMCG • **Elsbeth de Ruijter**, Raad van Bestuur, psychiater GGZ inGeest • **Roger Ruijters**, Raad van Bestuur MeanderGroep Zuid Limburg • **Roland van de Sande**, verpleegkundige, hoofddocent HU, Acute Psychiatrie Parnassia Groep • **Anneke Sanderse**, Raad van Bestuur Albert Schweitzer ziekenhuis • **Lidy Schoolkate**, Manager Medical School Twente • **Jos Schols**, hoogleraar ouderengeneeskunde Maastricht University • **Wilma Scholte op Reimer**, hoogleraar Complexe Zorg AMC, voorzitter Faculteit gezondheid HvA • **Lisette Schoonhoven**, hoogleraar verplegingswetenschap, University of Southampton UK • **Marjolein Schouten**, lid College Specialismen Verpleegkunde • **Marieke Schuurmans**, verpleegkundige, hoogleraar verplegingswetenschap UMC Utrecht • **Renée Seegers**, projectleider EBP Zuyderland academie • **Walter Sermeus**, hoogleraar gezondheidszorgbeleid Katholieke Universiteit Leuven • **Angelien Sieben**, verpleegkundig specialist vaatchirurgie/ Voorzitter VAR Radboudumc • **Jolanda ter Sluysen**, opleidingsdirecteur zorgberoepen, Radboudumc • **Caroline Smeets BN**, wijkverpleegkundige, ambassadeur, Careyn • **Cees Smit**, patient advocate, eredoctor Universiteit van Amsterdam • **AnneLoes van Staa**, lector transitie in zorg Hogeschool Rotterdam • **Ingrid Staal**, jeugdverpleegkundige n.p., onderzoek & innovatie GGD Zeeland • **Jeanet Steenbruggen**, verpleegkundige, verpleegkundig bestuurder AMC • **Barbara Stringer**, verpleegkundig onderzoeker • **Saskia Teunissen**, hoogleraar palliatieve zorg & hospicezorg UMC Utrecht • **Ton Tiebosch**, Raad van Bestuur Martini Ziekenhuis • **Ronald Touw**, verpleegkundig Specialist GGZ, Vakcommissie GGZ V&VN, voorzitter VAR Parnassia • **Rosemarie van Troost**, verpleegkundige n.p. • **Arnout Uitewaal**, secretaris College Specialismen Verpleegkunde • **Stephan Valk**, voorzitter Raad van Bestuur Parnassia groep • **Martha Wallinga**, verpleegkundig specialist ouderengeneeskunde ZuidOostZorg • **Hester Vermeulen**, hoogleraar verplegingswetenschap Radboudumc • **Annemarie de Vos**, verpleegkundig onderzoeker Amphibia ziekenhuis • **Marie-Louise Vossen**, Raad van Bestuur GGZ Eindhoven • **Cordula Wagner**, directeur NIVEL en hoogleraar patiëntveiligheid VUMC • **Gia Wallinga**, voorzitter V&VN Maatschappij en Gezondheid • **Ariane van Wamel**, verpleegkundige, Nursing Liaison Officer Spaarne Gasthuis • **Nannie Wiegman**, directeur Florence Nightingale Instituut • **Niek de Wit**, hoogleraar Huisartsgeneeskunde UMCU, Leidsche Rijn Julius Gezondheids Centra • **Anita Wydoodt**, Raad van Bestuur ETZ • **Gusta van de Zanden**, collegedirecteur Welzijn en Zorg, ROC Deltion • **Helma Zijlstra**, programmamanager Nijenrode • **Lies Zuidema**, voorzitter Raad van Bestuur Brentano • **Sandra Zwakhalen**, hoogleraar geriatrische thuiszorg Maastricht University